

ПЛАН ГРУПОВИХ ЗАНЯТЬ

Групове заняття № 1

Тема 1. Зміст фінансової діяльності суб'єктів підприємництва.

Основні терміни і поняття: фінанси підприємства, фінансові ресурси, операційна, основна, інвестиційна, фінансова, звичайна, надзвичайна діяльність, суб'єкт господарювання.

Питання для обговорення

1. Розкрийте поняття «фінанси», «фінанси підприємств».
2. Надайте визначення «фінансових ресурсів», перелічіть їх види.
3. Перелічіть, що може бути віднесено до сфери зовнішніх та внутрішніх фінансових відносин підприємства.
4. Які фактори і як впливають на організацію фінансів суб'єкта господарювання?
5. Які зовнішні та внутрішні фактори сприяють ефективному функціонуванню фінансів підприємства?
6. Визначте, до якого виду діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна) відносяться наступні операції: реалізація продукції, отримання відсотків за депозитом, залучення інвестицій від бізнес-партнера, нарахована амортизація нематеріальних активів, закупівля сировини, погашення овердрафту, сплачено дивіденди акціонерам, купівля ОВДП, продаж власного обладнання, виробництво продукції, отримання довгострокового кредиту, сплата відрахувань до фондів соціального страхування, купівля майнового комплексу, продаж акцій іншого підприємства, нарахована амортизація основних засобів, емісія облігацій, оплата праці, сплата податку на прибуток, збільшення кредиторської заборгованості перед постачальниками, отримано дивіденди від участі в капіталі іншого підприємства?

Задачі

Задача 1

У підприємства власний капітал складає 3000, воно планує придбати будівлі на 2000, обладнання на 1500, було вирішено, що власний

капітал у підприємства буде складати біля 50 % усього майна підприємства.

Завдання: складіть спрощений баланс, визначте розмір фінансових ресурсів, проаналізуйте структуру активів та пасивів, якщо:

1. 30 % оборотних активів повинно фінансуватися за рахунок ВОК;
2. кредити не можуть перевищувати 25 % майна підприємства.

Задача 2

Майно підприємства 35000, знос необоротних активів складає 50 %, виробничі запаси 1000, абсолютна ліквідність 0,6, готова продукція 1200, незавершене виробництво 80 % від готової продукції, дебіторська заборгованість 1000, грошові кошти, автономність підприємства складає 60 %, довгостроковий кредит банку 560, 40 % короткострокової заборгованості складають короткострокові кредити банків. Складіть баланс, знайдіть первісну вартість необоротних активів.

Задача 3

Використовуючи інформацію, наведену в таблиці:

- зазначте належність кожного показника з таблиці до форм фінансової звітності в колонці «Форма звіту» (наприклад, баланс - Б, звіт про фінансові результати - ЗФР), а показники балансу поділіть на активні та пасивні із зазначенням розділу балансу, до якого вони відносяться. Результати занесіть до колонки «Розділ балансу» (наприклад, А1 - перший розділ активу балансу, П2 - другий розділ пасиву балансу);
- складіть баланс та звіт про фінансові результати.

Таблиця 1

Основні показники діяльності підприємства, тис. грн.

Показник	Форма звіту	Розділ балансу	На кінець 20X1 року	На кінець 20X2 року
Первісна вартість нематеріальних активів			460	467
Короткострокові кредити банків			8809	356606
Грошові кошти			9960	47651
Доход (виручка) від реалізації продукції			1273914	2498348
Товари			240461	24295
Поточні зобов'язання з оплати праці			1400	3314

Дебіторська заборгованість за товари			213709	277093
Первісна вартість основних засобів			57880	107889
Інші витрати			1176	5128
Інші поточні зобов'язання			247533	188576
Знос основних засобів			23336	25236
Довгострокові фінансові інвестиції			1064	15031
Інші фінансові доходи			1033	5321
Витрати на збут			85159	98756
Поточні зобов'язання з одержаних авансів			226	3792
Витрати майбутніх періодів			3046	132347
Виробничі запаси			67715	146200
Фінансові витрати			11119	27475
Поточні зобов'язання зі страхування			667	1570
Незавершене виробництво			6176	21320
Готова продукція			3149	14308
Інші операційні доходи			90576	88067
Інші довгострокові фінансові зобов'язання			132186	130841
Адміністративні витрати			26569	51882
Дебіторська заборгованість за виданими авансами			132206	17086
Векселі одержані			2080	286
Векселі видані			2602	182
Собівартість реалізованої продукції			873092	1820919
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом			652	2490
Незавершене будівництво			33899	305564
Відстрочені податкові зобов'язання			2650	2380

Інші поточна дебіторська заборгованість			278250	785304
Інші операційні витрати			77531	91650
Забезпечення виплат персоналу			328	516
Інші оборотні активи			8315	41158
Довгострокові кредити банків			3570	4280
Кредиторська заборгованість за товари			329201	164732
Поточні зобов'язання з бюджетом			1590	3836
Відстрочені податкові активи			3270	4890
Інші доходи			968	758
Доходи майбутніх періодів			2060	2158
Накопичена амортизація нематеріальних активів			318	356
Цільове фінансування			1054	1256
Акцизний збір			4755	10850

Задача 4

Джерела фінансових ресурсів та напрямки їх використання на початок звітного року склали, у.о.:

Поточні зобов'язання перед бюджетом із податку на прибуток	6104
Звичайні акції	30000
Дебіторська заборгованість	11200
Матеріальні запаси	500
Кошти на рахунку	1820
Нерозподілений прибуток	11900
Короткостроковий банківський кредит	4190
Готова продукція	5184
Споруди (первісна вартість)	16690
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8900
Знос	5900
Обладнання (первісна вартість)	31600

Протягом звітнього року відбулися такі зміни:

1. Було отримано дохід від реалізації продукції в розмірі 300000 разом із ПДВ.
2. ПДВ було сплачено повністю.
3. Адміністративні витрати склали 30% від собівартості продукції.
4. Заробітна плата відділу збуту 5000.
5. Було продано виробничих запасів на 200.
6. Матеріальні витрати на виготовлення продукції 50000.
7. Дебіторська заборгованість впала до 8000.
8. Було продано обладнання на 15000.
9. Готова продукція на кінець звітнього року складала 3000.
10. Витрати на транспортування продукції 13700.
11. Було закуплено поточні фінансові інвестиції на суму 1200, що принесли 5% річних.
12. Витрати на рекламу склали 10000.
13. Заробітна плата основних робітників 68900.
14. Собівартість проданих виробничих запасів 100.
15. Загальновиробничі витрати 15000.
16. Було продано фінансові інвестиції собівартістю 1000, підприємство при цьому заробило 10% прибутку.
17. Матеріальні запаси змінилися до 600.
18. Було погашено кредит банку, який обліковувався на початок звітнього року.
19. Пакувальні матеріали 3500.
20. Собівартість проданого обладнання 10000.
21. На початку звітнього року було отримано додатковий кредит банку 10000, з них 5000 наприкінці року було погашено.
22. Амортизація виробничого обладнання 1100.
23. Відсоток за банківський кредит складає 35% річних.
24. Було закуплено споруду на 3310.
25. Опалення, освітлення цеху 5000.
26. Ставка податку на прибуток 25%, податок на прибуток звітнього року було нараховано, але не сплачено.
27. Було сплачено дивіденди на суму 2000.
28. Кредиторська заборгованість змінилася до 3600.

Складіть баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів на кінець звітнього року.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 2, 33, 34, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2002. - № 10, 11.
3. Фінанси України. - 2003. - № 1, 4.

Групове заняття № 2

Тема 2. Формування власного капіталу підприємств: склад та функції власного капіталу підприємств. Збільшення статутного капіталу. Емісійна політика. Зменшення статутного капіталу.

Основні терміни і поняття: капітал, власний капітал, статутний, пайовий, резервний, додатковий, інший додатковий, неоплачений, вилучений капітал, чисті активи, проста, привілейована, документарна, бездокументарна акція, приватне та публічне розміщення акцій, санаційний прибуток.

Питання для обговорення

1. Розкрийте макроекономічний підхід до визначення сутності «капіталу».
2. Розкрийте сутність та види конкретного капіталу.
3. Проаналізуйте сутність та види абстрактного капіталу.
4. Перелічіть склад та функції власного капіталу підприємств.
5. Згідно з Господарським Кодексом України, законами України «Про акціонерні товариства», «Про господарські товариства», «Про банки та банківську діяльність», «Про страхування», «Про кредитні спілки» надайте відповіді:
  - розміри та форми збільшення (грошова, матеріальна тощо) статутного капіталу акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, кредитних спілок, страхових компаній, комерційних банків;
  - знайдіть розміри відрахувань до резервного капіталу в акціонерних товариствах, товариствах з обмеженою відповідальністю, кредитних спілках, страхових компаніях, комерційних банках;
  - як співвідносяться статутний та неоплачений капітал;
  - який мінімальний розмір статутного капіталу має бути сплачено, щоб підприємство зареєстрували.

6. Які є внутрішні та зовнішні джерела формування власного капіталу?
7. Чи може бути статутний капітал менший (більший, дорівнювати) за власний капітал, коли, наведіть приклади?
8. Чи може бути власний капітал більший, менший за нуль, дорівнювати 0, коли, наведіть приклади?
9. Наведіть формулу та норматив коефіцієнту автономності для підприємства і для банку.
10. Як співвідносяться статутний капітал та неоплачений капітал; статутний та додатковий капітал; статутний та вилучений капітал?
11. За законом України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про акціонерні товариства» заповніть таблицю:

Вид цінних паперів	Класифікація	Права власників	Емітент	Рішення про випуск	Сума	Дохід, особливості випуску	Напрямок використання коштів від емісії

12. За законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» визначте основні принципи організації та функціонування фондових бірж в Україні, назвіть та проаналізуйте особливості діяльності фондових бірж України.
13. Проаналізуйте стан фондового ринку в Україні.
14. Перерахуйте джерела та шляхи збільшення статутного капіталу підприємства.
15. Як визначається ринковий курс акції?
16. Проаналізуйте складові емісійної політики.
17. Наведіть цілі та шляхи зменшення статутного капіталу.
18. Перерахуйте переваги та недоліки різних шляхів подолання перевищення статутного над величиною власного капіталу підприємства.
19. Що таке санаційний прибуток?
20. Як зменшення статутного капіталу може призвести до санаційного прибутку.

Задачі

Задача 1

АТ на початок року мало: акціонерний капітал - 600, резервний фонд - 200, нерозподілений прибуток - 100. Одержаний протягом року прибуток склав 220. За рішенням акціонерів його буде розподілено так: дивіденди - 10 % від суми акціонерного капіталу на початок року, відрахування до резервного фонду - 110, збільшення суми нерозподіленого прибутку - 50. Визначте загальну величину власного капіталу на початок та кінець року.

Задача 2

На підставі наведених даних вибрати найдоцільніший спосіб залучення грошових коштів, млн. грн.:

Показники	1 спосіб	2 спосіб
Доходи	50	50
Витрати	40	40
Прибуток		
Виплати за борговими зобов'язаннями		
Прибуток до оподаткування		
Податок (25 %)		
Прибуток після оподаткування		
Дивіденди за привілейованими акціями		
Чистий прибуток		
Дивіденди по простих акціях		
Нерозподілений прибуток		

- 1 спосіб: Емісія 1 млн. простих акцій, номінальною вартістю 10 грн. (на дивіденди спрямовується 10 % чистого прибутку);
- 2 спосіб: Емісія 300 тис. привілейованих акцій із ставкою дивіденду 10 % і номінальною вартістю 10 грн. та 700 тис. простих акцій номінальною вартістю 10 грн. (на дивіденди спрямовується 10 % чистого прибутку).

Задача 3

Ціна акції 75 грн., інвестори очікують на дивіденди в наступному році в розмірі 3 грн. та на зростання вартості акції до \$1 грн. Чи варто купувати ці акції, якщо є альтернатива - депозит на умовах 10 % річних.

Задача 4

У звітному періоді планується випуск акцій. Очікується, що в наступному році дивіденди будуть складати 5 грн., ціна акції складе 100 грн., а загальний рівень доходності для інвесторів буде забезпечений на рівні 15 %. За якою ціною варто продавати акції в звітному році.

Задача 5

Статутний капітал підприємства 100000, необоротні активи 55000, непокриті збитки 15000, оборотні активи 40000, поточні пасиви 10000. Враховуючи незадовільну структуру пасивів акціонери вирішили передати до анулювання власні акції номінальною вартістю 17000, а кредитори - списати 3000 поточного боргу. Відобразте зміни по балансу.

Задача 6

З урахуванням незадовільної структури майна (власний капітал 65000, необоротні активи 40000, позичковий капітал 25000, оборотні активи 30000, непокриті збитки - 20000) підприємство вирішило зробити санацію балансу. Для цього було вирішено продати необоротні активи на суму 25000 при собівартості реалізації 15000, викупити 400 акцій власної емісії номінальною вартістю 65 за акцію за курсом 55, домовитися із постачальником про списання боргів на суму 7000. Відобразте результат санації.

Задача 7

Проаналізуйте структуру пасивів підприємства, проаналізуйте та надайте шляхи підвищення його фінансової стійкості, якщо:

Пасиви, грн.	I варіант	II варіант
Статутний капітал	100	200
Додатковий капітал	0	50
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(30)	40
Неоплачений капітал	20	10
Загалом власний капітал	?	?
Довгострокові кредити банків	15	120
Короткострокові кредити банків	10	200
Кредиторська заборгованість	5	300
Загалом	?	?

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 2-5, 7-9, 32, 33, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2002. - № 10, 11.
3. Фінанси України. - 2003. - № 1, 4.
4. Фінанси України. - 2006. - № 7.
5. Фінанси України. - 2008. - № 10.

Групове заняття № 3

Тема 2. Формування власного капіталу підприємств: дивідендна політика підприємств.

Основні терміни і поняття: консервативна, агресивна, помірна дивідендна політика, дивіденди, податок на дивіденди, реінвестиція дивідендів.

Питання для обговорення

1. Розкрийте вплив різноманітних факторів на дивідендну політику підприємства.
2. Надайте сутність, переваги та недоліки, умови здійснення на підприємстві різних типів дивідендної політики.
3. Наведіть джерела виплати дивідендів.
4. В якій формі можуть бути виплачені дивіденди акціонерам, які особливості виплати існують в Україні?
5. Яким способом можуть бути виплачені грошові дивіденди?
6. Яким чином на підприємстві пов'язані податок на дивіденди та податок на прибуток підприємства, хто сплачує перший податок, хто другий. За чий рахунок сплачується податок на дивіденди?
7. Як оподатковуються дивіденди, які було отримано підприємством?
8. Як оподатковуються дивіденди, які було отримано фізичною особою?
9. Як оподатковуються дивіденди, які було отримано фізичною особою-підприємцем (спрощена та загальна система оподаткування)?
10. Коли дивіденди оподаткуванню не підлягають?
11. Що таке реінвестиція дивідендів?

Задачі

Задача 1

Підприємством отримано прибуток (до оподаткування) в розмірі 200 тис. грн., нараховано дивіденди в розмірі 100 тис. грн. Розрахуйте податок на прибуток та податок на дивіденди.

Задача 2

Для організації нового бізнесу зібрана сума в 200000: випуск незабезпечених боргових зобов'язань на суму 20000 під 10% річних плюс 180000 звичайних акцій номіналом 1. Прибуток до сплати %, податків та дивідендів прогнозується по роках: 1 рік - 40000, 2 рік - 60000, 3 рік - 80000. Ставка податку на прибуток складає 33%. Визначте дохід на акцію, на який можуть розраховувати акціонери в кожному з років.

Задача 3

Проаналізуйте дивідендну політику, користуючись даними:

- за перший рік функціонування підприємства було реалізовано на фінансовому ринку 2000 звичайних акцій за ціною 50,5 грн. та 700 привілейованих акцій за ціною 110 грн. з фіксованим дивідендом 5% річних;
- за цей період було отримано 80 тис. грн. прибутку до оподаткування, який після сплати податку на прибуток та інших платежів (30% від суми прибутку) було розподілено на поповнення: фонду розвитку - 22 тис., резервного фонду - 8 тис. фонду заохочення - 2 тис.

Заповніть таблицю:

Показник	Розрахунок	Результат
Чистий прибуток		
Чистий прибуток капіталізований		
Коефіцієнт капіталізації прибутку, %		
Чистий прибуток на споживання		
Коефіцієнт споживання прибутку, %		
Дивіденди за привілейованими акціями		
Розмір фонду виплати дивідендів за звичайними акціями		
Розмір дивідендів на 1 звичайну акцію		
Рівень дивідендів, % річних		
Коефіцієнт дивідендних виплат, %		

Задача 4

Для організації нового бізнесу зібрана сума в 200000: випуск незабезпечених боргових зобов'язань на суму 100000 під 10% річних плюс 100000 звичайних акцій номіналом 1. Прибуток до сплати %, податків та дивідендів прогнозується з роками: 1 рік - 40000, 2 рік - 60000, 3 рік - 80000. Ставка податку на прибуток складає 33%. Визначте дохід на акцію, на який можуть розраховувати акціонери в кожному з років, якщо 20% чистого прибутку спрямовується до резервів.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 2-4, 9, 16, 26-28, 32, 33, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.

Групове заняття № 4

Тема 3. Внутрішні джерела фінансування.

Основні терміни і поняття: резервний, додатковий, інший додатковий капітал, резерв сумнівних боргів, сумнівні та безнадійні борги, приховані резерви, амортизація, забезпечення наступних витрат і платежів, резерви на виконання гарантійних зобов'язань, недержавне пенсійне забезпечення.

Питання для обговорення

1. Цілі та джерела формування резервного, додаткового та іншого додаткового капіталу на підприємстві.
2. Визначте поняття амортизації та наведіть методи її нарахування та обліку.
3. Яким чином амортизація є внутрішнім джерелом фінансування на підприємстві?
4. Сутність та види прибутку підприємства: валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, чистий прибуток, нерозподілений прибуток.
5. Який існує порядок розподілу прибутку?
6. Сутність та особливості обліку резерву сумнівних боргів на підприємстві.
7. Забезпечення наступних витрат і платежів як внутрішнє джерело фінансування підприємства.
8. Що таке приховані резерви?

Задачі

Задача 1

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», визначте величину резерву сумнівних боргів, якщо для визначення коефіцієнта сумнівності на 31 грудня 2000 року підприємство для спостереження обрало період за останні півроку (липень-грудень 2000 року).

Місяць	Фактично списано безнадійної дебіторської заборгованості* (грн.)			Сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець попереднього місяця* (грн.)		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
1	2	3	4	5	6	7
Липень	600	800	950	20000	18000	17000
Серпень	-	400	700	22000	12000	14000
Вересень	750	500	-	15000	13000	14500
Жовтень	300	-	770	16000	12000	11000
Листопад	-	650	-	18000	11500	13000
Грудень	550	850	1400	17000	14000	16000
РАЗОМ	2200	3200	3820	X	X	X

* Підприємство самостійно визначає групи за строками непогашення поточної дебіторської заборгованості.

Задача 2

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», визначте величину резерву сумнівних боргів, якщо дебіторська заборгованість на 31 грудня 2003 року становить 966 000 грн., з наступним розподілом за строками її непогашення: 1-ша група - 700000; 2-га група - 240000; 3-тя група - 26000. Залишок резерву сумнівних боргів до складання балансу на 31 грудня 2003 року становить 3020 грн. Для визначення коефіцієнта сумнівності на основі класифікації дебіторської заборгованості на 31 грудня 2003 року підприємство для спостереження обрало період за попередні три роки.

Дата балансу	Сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи* (грн.)			Заборгованість, що визнана безнадійною в наступному році, в складі сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи на кінець попереднього року		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
1	2	3	4	5	6	7

31.12.2000	2000000	50000	5000	1000	800	1000
31.12.2001	4000000	70000	3000	2000	200	590
31.12.2002	6000000	100000	7000	3000	1000	1410
РАЗОМ	12000000	220000	15000	6000	2000	3000

* Підприємство самостійно визначає групи за строками непогашення поточної дебіторської заборгованості та періоди спостереження.

Задача 3

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», визначте величину резерву сумнівних боргів, якщо підприємство визначає величину сумнівних боргів, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати. За 2003 рік чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати становить 18000000 грн. Залишок резерву сумнівних боргів до складання балансу на 31 грудня 2003 року становить 1000 грн. Для визначення коефіцієнта сумнівності підприємство для спостереження обрало період за попередні три роки.

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати	Сума дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, що визнана безнадійною
1	2	3
2000	8 000 000	5000
2001	10 000 000	7000
2002	15 000 000	9000
Разом	33 000 000	21000

Задача 4

Визначте, який з методів нарахування амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий дозволяє максимізувати чистий рух грошових коштів, якщо:

- первісна вартість основних засобів 1250 тис. грн.;
- строк корисного використання 5 років;
- загальний обсяг продукції, очікуваний від використання основних засобів, 10000 тис. грн.;
- прогноз щорічного обсягу продукції при використанні основних засобів складає за роками, тис. грн.: 1-й рік 1000, 2-й 2000, 3-й 3000, 4-й 2500, 5-й 1500;

- ліквідаційна вартість 250 тис. грн.;
- рівень оподаткування прибутку 25 %.

Задача 5

Показники, тис. грн.	1 рік	2	3	4	5
Виручка без ПДВ	6700	6820	7100	7340	7870
Витрати без амортизації	2254	2164	2159	2204	2305
Первісна вартість ОЗ	10000				
Ліквідаційна вартість ОЗ	2000				

Виходячи з вищенаведеної інформації, оцініть ефективність амортизаційної політики при застосуванні прямолінійного методу, методу суми років, методу подвійного зменшення залишкової вартості, заповніть для кожного методу таблицю:

Показники	1 рік	2	3	4	5
Метод амортизації					
Норма амортизації					
Сума амортизації					
Прибуток до оподаткування					
Податок					
Чистий прибуток					

Задача 6

Заповніть звіт про фінансові результати на наступний період, якщо:

- частка собівартості у виручці від реалізації продукції, що не є підакцизною, але оподатковується ПДВ, становить 70 %;
- собівартість виготовленої продукції в плановому періоді - 7550 тис. грн., розмір залишку готової продукції на кінець планового періоду 300 тис. грн.;
- витрати на збут 30 тис., адміністративні - 40 тис. грн.;
- дохід від операційної оренди 50 тис.;
- дохід від участі в капіталі 1500 тис. грн.;
- плановий розмір інших фінансових доходів 10 тис. грн.;
- % за кредит, які підлягають сплаті 360 тис. грн.;
- рівень оподаткування 25 %.

Задача 7

У звітному році підприємством було реалізовано продукцію на 100 тис., за наявності середньорічної суми оборотних коштів 8340. У на-

ступному році передбачається збільшити обсяг продажу на 12 %, а оборотність оборотних коштів прискорити на 16 %. Встановіть для наступного року потребу в оборотних коштах і можливе вивільнення цих коштів за рахунок прискорення їх оборотності.

Задача 8

За прогнозними розрахунками фірма у звітному періоді мала виробити товарної продукції на суму 1200 за наявності оборотних коштів у межах 150, фактично за наявності тих самих оборотних коштів фірма спромоглася випустити і реалізувати власної продукції на суму 1320. Визначте суму вивільнення (економії) оборотних коштів фірми.

Задача 9

Фірма має такі витрати у розрахунку на 1 виріб, грн.:

Сировина та матеріали	132
Основна з.п.	95
Додаткова з.п.	30
Відрахування до соцстраху	46,25
Утримання та експлуатація основних засобів	76
Покупні вироби та напівфабрикати	8
Загально виробничі витрати	14,6
Загальногосподарські витрати	17
Інші виробничі витрати	2
Витрати на збут	72,5

Визначте собівартість продукції, та проаналізуйте співвідношення прямих та непрямих витрат на виробництво.

Задача 10

За наступними даними визначте чистий прибуток фірми та рентабельність її сукупних активів та власного капіталу, враховуючи, що отриманий нерозподілений прибуток фірма в кінці року спрямувала на його поповнення:

Матеріальні витрати	2920
Оплата праці	560
Амортизація	240
Інші поточні витрати	480
Виручка	5400
Фіксовані активи	2950
Поточні активи	3700
Власний капітал	3990

Податок на прибуток	25%
Сума % за кредит	240

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 26, 33, 35, 39, 40, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 1999. - № 12.
3. Фінанси України. - 2002. - № 12.
4. Фінанси України. - 2003. - № 1, 4.

Групове заняття № 5

Тема 4. Фінансування підприємств за рахунок позичкового капіталу: фінансові та комерційні кредити. Лізинг, факторинг. Облігації, варіанти. Кредитне забезпечення (застава, гарантія, поручительство):

Основні терміни і поняття: фінансові ресурси, банківський кредит, відсоток за кредит, товарний (комерційний) кредит, внутрішня кредиторська заборгованість, факторинг, лізинг, облігація, варант, застава, заклад, гарантія, поручительство.

Питання для обговорення

1. Надайте визначення, що таке кредит?
2. Розкрийте функції кредиту.
3. Проаналізуйте необхідність і сутність кредитування.
4. Наведіть класифікацію кредитів та види банківського кредиту.
5. Які характеристики відрізняють кредитування юридичних та фізичних осіб?
6. У залежності від чого встановлюється % за банківський кредит?
7. За яких умов береться овердрафт?
8. Які види небанківського кредитування існують?
9. Товарний кредит, умови його отримання підприємствами та погашення. Вартість товарного кредиту.
10. Проаналізуйте переваги та недоліки комерційного кредиту.
11. Який вид комерційного кредиту більш вигідний для покупця, для постачальника і чому?
12. Розкрийте сутність та види векселів.
13. Що таке факторинг, наведіть види факторингу.
14. Які види лізингу знаєте, суб'єкти лізингу, процедура лізингу ?
15. Чим лізинг відрізняється від банківського кредиту ?

16. Проаналізуйте переваги та недоліки емісії облігацій на підприємстві.
17. Яким чином пов'язані акції, облігації та варанти?
18. Який вид позичкового капіталу є безкоштовним для підприємства, чому?
19. Розкрийте критерії вибору форм фінансування на підприємстві.
20. Чим відрізняється застава та заклад?
21. Чим відрізняється гарантія та поручительство?

Задачі

Задача 1

Актив:					
1. НА	9567	9320	9198,8	9204,9	9173,3
2. ОА:					
Запаси	945,2	1468,2	1045,8	1258,7	1037,6
ДЗ	1783,1	1441,1	1901,9	412,9	1137,4
ГК	72,5	314,5	49,3	301	91,1
Інші	477,2	531,4	4173,3	50,5	53,8

Пасив:					
1. ВК	7500	3026,6	3170,6	6996,6	6209,9
2. ДЗ	5000	6500	6500	2541,5	
3. ПП	345	3548,6	6698,5	1689,9	5283,3

Використовуючи дані, ідентифікуйте та проаналізуйте тип політики фінансування ОА на початку та в кінці звітного року, надавши його графічну інтерпретацію та заповнивши таблицю:

Показник, тис. грн.	На 1.01.03	На 1.01.04
1. ОА:		
Постійна частина		
Змінна частина		
2. ВОК		
3. ДЗ		
4. ПП		
Тип політики		

Задача 2

Для організації нового бізнесу зібрана сума: незабезпечені боргові зобов'язання на суму 200000 під 10 % річних плюс 500000 звичайних

акцій номіналом 1 (дивіденди 5% номіналу). Прибуток до сплати %, податків складає за роками: 1 рік - 100000, 2 рік - 60000, 3 рік - 30000. Розрахуйте суму нерозподіленого прибутку, визначте, який би був прибуток, якщо б% за борговими зобов'язаннями був 15%.

Задача 3

На підставі наведених даних виберіть найдоцільніший спосіб залучення КБ грошових коштів:

Показники, млн. грн.	1 спосіб	2 спосіб
Доходи банку	50	50
Витрати банку	40	40
Прибуток		
Виплати за борговими зобов'язаннями		
Прибуток до оподаткування		
Податок (25%)		
Прибуток після оподаткування		
Дивіденди за привілейованими акціями		
чистий прибуток		
Дивіденди по простих акціях		
Нерозподілений прибуток		

- 1 спосіб: Емісія 1 млн. простих акцій, номінальною вартістю 10 грн. (на дивіденди спрямовується 10 % чистого прибутку);
- 2 спосіб: Реалізація на 10 млн. субординованих боргових зобов'язань із купонною ставкою 12 %.

Задача 4

На підставі наведених даних виберіть найдоцільніший спосіб залучення КБ грошових коштів:

Показники, млн. грн.	1 спосіб	2 спосіб
Доходи банку	50	50
Витрати банку	40	40
Прибуток		
Виплати за борговими зобов'язаннями		
Прибуток до оподаткування		
Податок (25%)		
Прибуток після оподаткування		

Дивіденди за привілейованими акціями		
чистий прибуток		
Дивіденди по простих акціях		
Нерозподілений прибуток		

- 1 спосіб: Емісія 1 млн. привілейованих акцій із ставкою дивіденду 10 % і номінальною вартістю 10 грн.;
- 2 спосіб: Реалізація на 10 млн. субординованих боргових зобов'язань із купонною ставкою 12 %.

Задача 5

Розмір знижки від постачальника протягом перших 10 днів після відвантаження продукції складає 3 % від суми продажу (20000 грн.). Дозволена тривалість відстрочки платежу 50 днів.

Розрахуйте вартість залучення товарного кредиту та порівняйте із вартістю короткострокового банківського кредиту, що може бути залучений для розрахунку із постачальником за аналогічний період - 30 % річних.

Чи зміниться вартість залучення товарного кредиту, якщо розмір знижки зросте до 5 %, зменшиться до 1 %?

Чи зміниться вартість залучення товарного кредиту, якщо тривалість відстрочки платежу складе 60 днів; 40 днів?

Розрахуйте вартість залучення товарного кредиту, якщо розрахунок був здійснений на 5 день після відвантаження продукції.

Чому найбільш оптимально для покупця здійснити розрахунок саме на 10 день після відвантаження продукції?

Задача 6

Лізингодавець передає обладнання, вартість якого 100000 грн., лізингоотримувачу терміном на 5 років на умовах фінансового лізингу. Лізингодавець для фінансування угоди залучає кредит у сумі 100000 грн. під 30 % річних із щорічним погашенням % (на непогашену суму боргу) та основної суми боргу. Річна норма амортизації 20 %, ліквідаційна вартість 10000 грн. щорічна маржа лізингодавця 3 %, щорічного страхового платежу 2 %. Періодичність виплати лізингових платежів - щорічна. Розрахуйте графік лізингових платежів.

Задача 7

Визначте суму фінансових витрат орендаря та розподіліть її між відповідними звітними періодами, якщо: підприємство-орендодавець уклало угоду про фінансову оренду устаткування з підприємством-орендарем на таких умовах: строк оренди - 3 роки, починаючи з 2 січ-

ня 2001 року; орендна ставка відсотка становить 24 % річних; мінімальні орендні платежі - 300000 (50000 x 6) сплачуються один раз на півроку (2 січня і 1 липня). Після завершення строку оренди право власності на устаткування переходить орендарю.

Задача 8

Визначте суму фінансового доходу та розподіліть її між відповідними звітними періодами, якщо: підприємство-орендодавець уклало угоду про фінансову оренду устаткування з підприємством-орендарем на таких умовах: справедлива вартість об'єкта фінансової оренди - 164456 грн.; строк оренди - 3 роки, починаючи з 2 січня 2001 року; орендна ставка відсотка становить 24 % річних; мінімальні орендні платежі одержують один раз на півроку (30 червня і 31 грудня); після завершення строку оренди право власності на устаткування переходить орендарю.

Задача 9

Обґрунтуйте доцільність проведення факторингової операції для поточної дебіторської заборгованості 160 тис. грн., якщо: для підтримки нормального фінансового стану середній період інкасації повинен становити 17 днів. Умов проведення факторингової операції: комісійна плата за операцію - 2 % від суми боргу; банк надає продавцю кредит у формі попередньої оплати його боргових зобов'язань - 75 % від суми боргу під 20 % річних. Середньоринкова ставка відсотка за кредит - 32 % річних.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 2, 5, 6, 10, 11, 31, 32, 33, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 56, 62, 64, 66, 69, 81, 83-88.
2. Вісник НБУ. - 2003. - № 12.
3. Фінанси України. - 2002. - № 9.
4. Фінанси України. - 2003. - № 1, 3, 4, 12.
5. Фінанси України. - 2004. - № 1, 3.
6. Фінанси України. - 2005. - № 7, 8, 9, 12.
7. Фінанси України. - 2006. - № 10.
8. Фінанси України. - 2007. - № 5, 6, 11, 12.
9. Фінанси України. - 2008. - № 2, 6, 8.
10. Фінанси України. - 2009. - № 2.

Групове заняття № 6

Тема 5. Оцінка вартості підприємств.

Основні терміни і поняття: оцінка вартості бізнесу, витратний, доходний метод, середньозважена вартість капіталу підприємства, податковий коректор.

Задачі

Задача 1

Виходячи з інформації, визначте структуру капіталу, що є найбільш оптимальною за критерієм мінімізації її середньозваженої вартості; мінімізації фінансових ризиків та заповніть таблицю:

	Варіант № 1	Варіант № 2	Варіант № 3
1. Загальна потреба в капіталі, тис. грн.	400	400	400
2. Структура капіталу, %:			
ВК	25	30	40
ПК	75	70	60
3. Рівень виплат дивідендів, %	10	10,2	10,5
4. % за кредит	13	12,5	12
5. Ставка податку на прибуток, %			
6. Податковий коректор			
7. % за кредит з урахуванням коректора			
8. Вартість капіталу, %:			
ВК			
ПК			
9. Средньозважена вартість капіталу, %			

Задача 2

На стадії створення підприємства планується залучити такі джерела фінансування його діяльності:

Капітал за рахунок звичайних акцій	90
Капітал за рахунок привілейованих акцій	35

Капітал за рахунок довгострокового кредиту	40
Загалом	165

Оцініть середньозважену вартість капіталу та доцільність формування такої структури капіталу, якщо:

- ринкова вартість привілейованої акції - 30 грн., щорічний дивіденд - 7 грн. на акцію;
- ринкова ціна простої акції - 40 грн., дивіденд - 15 грн. на рік, темп приросту дивідендів 2% річних;
- відсоток за кредит - 10% річних;

- середньогалузевий рівень рентабельності активів - 30%.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 12, 29, 32, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2006. - № 6.
3. Фінанси України. - 2007. - № 3.
4. Фінанси України. - 2009. - № 5.

Групове заняття № 7

Тема 6. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм: приватне підприємство. Господарські товариства.

Основні терміни і поняття: єдиний, фіксований податок; загальна система оподаткування, приватне підприємство, господарське товариство, державні та казенні підприємства, кооператив, підприємство з іноземними інвестиціями, об'єднання підприємств.

Питання для обговорення

1. Згідно з Господарським кодексом України та законами України «Про акціонерні товариства», «Про господарські товариства» заповніть таблицю:

товариства	Засновники	Права учасників	Відповідальність учасників	Статутний та резервний капітал	С _Е С	Органи управління	Інші особ-
Приватне АТ							
Публічне АТ							
ТОВ							
Товариство з додатковою відповідальністю							
Повне товариство							
Командитне товариство							

2. Наведіть критерії прийняття рішень про вибір правової форми організації бізнесу, їхні переваги та недоліки.
3. Проаналізуйте особливості фінансової діяльності підприємств різних форм організації бізнесу.
4. Якими організаційно-правовими формами не можуть бути банки, страхові компанії?
5. Наведіть статистику за видами, кількістю та результативністю різних видів організації бізнесу.
6. Охарактеризуйте різні види об'єднань підприємств.

Задачі

Задача 1

Розрахуйте суму податкових платежів приватного підприємства на наступний квартал за умови використання ним загальної та спрощеної системи оподаткування. Визначте, яка з даних систем оподаткування дозволяє мінімізувати податкові платежі підприємства, якщо у наступному кварталі очікується, тис. грн.: дохід від реалізації 103,5. Прямі матеріальні витрати 42, оренда 7,1, балансова вартість 3-ї групи основних фондів 122,5, адміністративні витрати 2,4, витрати на збут 1,7, середньооблікова чисельність працівників 8 осіб, з.п за місяць 950 грн. Відповідні суми наведені без врахування ПДВ.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 2-5, 7, 8, 13-16, 27, 42, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.

Групове заняття № 8

Тема 7. Фінансові аспекти реорганізації підприємств.

Основні терміни і поняття: злиття, поглинання, приєднання, поділ, виділення, перетворення.

Питання для обговорення

1. Розкрийте причини реорганізації підприємств.
2. Наведіть передумови реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємства: злиття, поглинання, приєднання.
3. Проаналізуйте особливості реорганізації, спрямованої на розукрупнення підприємства: поділ, виділення.
4. Охарактеризуйте переваги, недоліки, результати та можливі наслідки реорганізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 1-5, 42, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2009. - № 4.

Групове заняття № 9

Тема 8. Фінансові інвестиції підприємств.

Основні терміни і поняття: інвестиція, фінансові інвестиції, довгострокові та поточні фінансові інвестиції, фінансові доходи, доходи від участі в капіталі, інші доходи, інші витрати.

Тема 9. Фінансова діяльність підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин.

Основні терміни і поняття: зовнішньоекономічна діяльність, форфейтинг, іноземні інвестиції, міжнародні фінансові відносини, фінансово-промислові групи, мито, квота, ембарго, ліцензія, всесвітня торгова організація.

Питання для обговорення

1. Надайте визначення різним формам інвестицій.
2. Наведіть особливості обліку інвестицій на підприємстві.

3. Проаналізуйте діяльність інвестиційних фондів України.
4. Проаналізуйте особливості інвестиційної діяльності України, Миколаївської області: напрямки, країни, обсяги, структура, динаміка, форми, галузі, регіони.
5. Що таке інвестиційний клімат?
6. Форми, об'єкти, суб'єкти іноземного інвестування.
7. Депозитарні розписки як інститут іноземного інвестування.
8. Розкрийте особливості функціонування основних Міжнародних фінансово-кредитних установ.
9. Проаналізуйте особливості фінансово-промислових груп України та інших країн світу.
10. Перелічіть об'єкти, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
11. Проаналізуйте структуру експорту, імпорту в Україні.
12. Які основні положення Правил ІНКОТЕРМС?
13. Розкрийте поняття форфейтингу як способу кредитування зовнішньоекономічних операцій.

Задачі

Задача 1

Оберіть найбільш ефективний проект,

- визначивши за кожним проектом чистий приведений дохід;
- оцінивши рентабельність та внутрішню норму доходності проектів;
- визначивши термін окупності інвестиційних витрат за кожним проектом, якщо:

Показник, тис. грн.	Роки				
	1	2	3	4	5
Інвестиційні витрати:					
1-й проект	2840	1220	-	-	-
2-й проект	3180	-	-	-	-
Експлуатаційний дохід:					
1-й проект	-	-	2600	3120	3400
2-й проект	-	1800	2120	2600	2600
Ставка порівняння:					
1-й проект	20 %				
2-й проект	15 %				

Задача 2

Оберіть найбільш ефективний проект,

- визначивши за кожним проектом чистий приведений дохід;
- оцінивши рентабельність та внутрішню норму доходності проектів;
- визначивши термін окупності інвестиційних витрат по кожному проекту, якщо:

Показник, тис. грн.	Роки				
	1	2	3	4	5
Інвестиційні витрати:					
1-й проект	3180	-	-	-	-
2-й проект	1500	3400	-	-	-
Експлуатаційний дохід:					
1-й проект	-	1800	2120	2600	2600
2-й проект	-	-	3140	3200	3200
Ставка порівняння:					
1-й проект	15 %				
2-й проект	10 %				

Задача 3

Вид цінного паперу	В-коефіцієнт
А	1,9
Б	0,8
В	1,6
Г	2,2
Д	0,7
Е	1,5
Довідково: Безпечна ставка доходу	0,07
Середня доходність на ринку ЦП	0,15

Визначте доходність ЦП А-Е.

Оцініть ризикованість і доходність портфеля фінансових інвестицій.

Сформулюйте з наявних ЦП портфелі: дохідний та безпечний.

Задача 4

Оберіть найбільш ефективний проект,

- визначивши за кожним проектом чистий приведений дохід;
- оцінивши індекс доходності та внутрішню норму доходності проектів;
- визначивши термін окупності інвестиційних витрат по кожному проекту, якщо:

Показник, тис. грн.	Роки				
	1	2	3	4	5
Інвестиційні витрати:					
1-й проект	2840	1220			
2-й проект	1500	3400	-	-	-
Експлуатаційний дохід:					
1-й проект			2600	3120	3400
2-й проект	-	-	3140	3200	3200
Ставка порівняння:	20				
1-й проект	%				
2-й проект	10				
	%				

Задача 5

Вид цінного паперу	В-коефіцієнт
А	1,8
Б	0,6
В	1,4
Г	2,3
Д	0,9
Е	1,2
Довідково: Безпечна ставка доходу	0,06
Середня доходність на ринку ЦП	0,11

Визначте доходність ЦП А-Е.

Оцініть ризикованість і дохідність портфеля фінансових інвестицій.

Сформуйте з наявних ЦП портфелі: дохідний та безпечний.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ТЕМИ 8

1. З переліку рекомендованої літератури: 9, 20-22, 33, 34, 37, 38, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 67, 68, 69, 77, 80, 81, 82, 83-88.
2. Фінанси України. - 2000. - № 12.
3. Фінанси України. - 2001. - № 12.
4. Фінанси України. - 2002. - № 3, 9, 10, 12.
5. Фінанси України. - 2003. - № 5, 9.
6. Фінанси України. - 2007. - № 3, 7, 8.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ТЕМИ 9

1. З переліку рекомендованої літератури: 23, 24, 30, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2002. - № 1, 5.
3. Фінанси України. - 2003. - № 2, 5, 11.
4. Фінанси України. - 2004. - № 4, 12.
5. Фінанси України. - 2005. - № 5.
6. Фінанси України. - 2006. - № 7, 11.
7. Фінанси України. - 2008. - № 12.
8. Фінанси України. - 2009. - № 2.

Групове заняття № 10

Тема 10. Фінансовий контролінг.

Основні терміни і поняття: контроль, вартісний аналіз, портфельний аналіз, аналіз точки беззбитковості, метод директ-костінг.

Питання для обговорення

1. Розкрийте сутність, необхідність, завдання, види, зміст та функції фінансового контролінгу.
2. Охарактеризуйте існуючі методи контролінгу.

Задачі

Задача 1

Обчисліть точку беззбитковості аналітичним та графічним методом.

Виробнича потужність становить 650 тис. од. на рік, а надходження від реалізації виробів - 2600000 грн. Постійні витрати на виробництво 900000 грн., змінні витрати 2,09 грн. на одиницю продукції.

Задача 2

У звітному році підприємством було реалізовано продукцію на 1200, за наявності середньорічної суми оборотних коштів В00. У наступному році передбачається збільшити обсяг продажу на 8%, коефіцієнт оборотності оборотних коштів має збільшитися на 20%. Встановіть для наступного року потребу в оборотних коштах і можливе вивільнення цих коштів за рахунок прискорення їх оборотності.

Задача 3

Обґрунтуйте доцільність зміни кредитної політики підприємства в наступному році з точки зору її впливу на фінансовий результат, якщо:

Кредитна політика:

Показники	Попередній період	План на наступний рік
Термін кредитування покупців, дні	25	30
Реальний період погашення дебіторської заборгованості, дні	30	45
Безнадійні борги, % від обсягу продажу	2	2 та 4 % на додатковий обсяг продажу
Витрати на стягнення заборгованості, млн. грн.	0,5	0,5
Витрати на утримання деб. заборгованості, % від її обсягу	16	16
Приріст обсягу продажу, млн. грн.		1

Розв'язок надайте у вигляді таблиці:

Показники	Попередній період	План на наступний рік	Відхилення
Обсяг продажу без ПДВ, млн. грн.	10		
Рівень змінних витрат. 67%			
Умовно-постійні витрати, млн. грн.	1,5		
Витрати на утримання деб. заборгованості			
Витрати на стягнення забо-			

ргованості			
Безнадійні борги			
Прибуток до оподаткування			
Податок			
Чистий прибуток			

Задача 4

Підприємство щомісяця реалізує 300 одиниць продукції за ціною 735 грн. Рівень змінних витрат складає 15 %, обсяг постійних витрат - 60000 грн. Визначте:

- точку беззбитковості;
- запас фінансової стійкості;
- обсяг реалізації продукції, що забезпечить отримання прибутку на суму 70000 грн.

Який обсяг реалізації забезпечить отримання прибутку на суму 70000 грн. при зростанні ціни одиниці продукції на 5 %? Зробіть висновки та подайте графічну інтерпретацію отриманих результатів.

Задача 5

За умови, якщо: обсяг реалізації - 100 тис. од. продукції; ціна одиниці продукції - 170 грн., собівартість реалізованої продукції становила 9000 тис. грн., 40 % якої становили умовно-постійні витрати, - визначте:

- рівень операційного левериджу;
- обсяг прибутку підприємства в звітному році;
- як зміниться прибуток, якщо планується зростання обсягу реалізації на 10 %?

Заповнивши таблицю:

Показник	Розрахунок	Значення
Виручка		
ПДВ		
Чиста виручка		
Собівартість:		
Постійні витрати		
Змінні витрати		
Валова маржа		
Валовий прибуток		
К-т операційного левериджу		
Операційний леверидж, %		

Обсяг валового прибутку при зростанні обсягу
реалізації на 10 %

Задача 6

Розробіть план руху грошових коштів у наступному місяці, оцініть достатність грошових коштів та проаналізуйте результати розрахунків, якщо:

- виручка від реалізації у звітному місяці становить 87 тис. грн., 80 % продукції, що реалізується, оплачується покупцем за фактом поставки, решта - через місяць;
- витрати на закупівлю сировини становить 69% від виручки за місяць. 60 % сировини оплачується за фактом поставки, решта - через місяць;
- у наступному місяці планується збільшити обсяги реалізації продукції на 11 % порівняно із звітним місяцем;
- обсяг податків, що сплачуються у наступному місяці за поточний місяць, становитимуть 8 тис. грн.;
- обсяг поточних витрат у наступному місяці - 23 тис. грн.;
- норматив запасів грошових коштів становить 2 % від виручки.

Залишок грошових коштів на кінець звітного періоду становить 2 тис. грн.

Задача 7

Компанія планує досягнути річного об'єму реалізації в розмірі 3,4 млн. Реалізація продукції протягом року здійснюється рівномірно. Розрахуйте прогнозну звітність (баланс та звіт про фінансові результати) на кінець року, враховуючи додаткову інформацію:

- грошові кошти в розмірі двохижневої потреби у витратах на сировину та матеріали;
- дебіторська заборгованість, оборненість якої складає 60 днів;
- виробничі запаси, оборненість складає 8 обертів на рік;
- основні засоби за рахунок оновлення залишаються на рівні залишкової вартості 500000;
- кредиторська заборгованість за товарними операціями - в розмірі закупок на 1 місяць;
- інша кредиторська заборгованість - 3 % від об'єму реалізації;
- банківські позички на момент розрахунку 50000, верхній ліміт складає 250000;
- інші довготривалі позичкові кошти на момент розрахунку складають 300000, з них 75000 будуть погашені до кінця року;

- акціонерний капітал не змінюється, залишаючись на рівні 100000;
  - нерозподілений прибуток на момент розрахунку 500000;
  - прибуток до розподілу 8 % від реалізації;
  - дивіденди не сплачуються;
  - собівартість реалізованої продукції 60 % від реалізованої продукції;
  - витрати на сировину та матеріали в розмірі 50 % собівартості реалізованої продукції;
- Податок у розмірі 50 % оподаткованого прибутку.

Задача 8

За наступними показниками діяльності фірми визначте собівартість продукції та складіть звіт про фінансові результати, визначивши чистий прибуток. Який рік був більш успішним для фірми:

Показники	1 рік	2 рік
Матеріальні витрати	9100	10000
Амортизація	760	800
Оплата праці	3740	3800
Інші витрати	195	200
Виручка	17280	19200
Доходи за %	80	100
Витрати на %	345	400

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 2, 32, 33, 34, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2002. - № 10, 11.
3. Фінанси України. - 2007. - № 5.

Групове заняття № 11

Тема 11. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання: особливості фінансової діяльності банків.

Основні терміни і поняття: спеціалізовані, універсальні, ощадні банки, об'єднання банків, баланс банку, собівартість банківських послуг, доходи та витрати банку.

Питання для обговорення

1. Проаналізуйте історію банківської системи.
2. Яким чином класифікація впливає на фінансову діяльність банків?
3. Яким чином об'єднання банків впливають на фінансову діяльність їхніх учасників?
4. Перелічіть основні операції банків.
5. У залежності від чого формується відсоток за банківський кредит?
6. Чим обумовлена підвищена відповідальність банків в економіці країни?
7. Перерахуйте фактори формування банківської системи.
8. Надайте класифікацію банківських кредитів.
9. Які існують нетрадиційні банківські послуги?

Проаналізуйте проблеми та недоліки комерційних банків України згідно з законами України «Про Національний банк України», «Про банки та банківську діяльність» надайте відповіді на наступні запитання:

- Що таке облікова ставка та ставка рефінансування?
- Від чого залежить норма обов'язкових резервів?
- Розмір статутного капіталу НБУ?
- Джерело фінансування дефіциту коштів НБУ?
- Складові організації НБУ?
- Основна функція НБУ?
- Органи управління НБУ?
- Види банків?
- Види банківських об'єднань?
- Види реорганізацій банків?

Задачі

Задача 1

Визначте суму прибутку банку до сплати податку та проаналізуйте його за структурою, якщо:

Показники тис. грн.	Значення
1. Процентні доходи	4708
2. Комісійні доходи	376
3. Результат від торговельних операцій	224
4. Інші операційні банківські доходи	36
5. Інші операційні небанківські доходи	64
6. Непередбачені доходи	7

Разом доходів	
1. Процентні витрати	3461
2. Комісійні витрати	302
3. Інші операційні банківські витрати	30
4. Інші операційні небанківські витрати	296
5. Відрахування до резервів	162
6. Непередбачені витрати	9
Разом витрат	

Задача 2

Майно банку складають:

Показники, тис. грн.	Значення
1. Високоліквідні активи	53400
2. Капітал	17160
3. Кредитно-інвестиційний портфель	292500
4. Матеріальні активи	9280
5. Зобов'язання	345180
6. Інші активи	7160

Розрахуйте дохід на активи, дохід на капітал, чистий спред, чисту процентну маржу, чистий дохід на 1 працівника, проаналізуйте та порівняйте із нормативами, якщо відомо, що:

Показники, тис. грн.	Значення
1. Прибуток до сплати податку	1155
2. Процентні доходи	4708
3. Процентні витрати	3461
4. Загальна чисельність працівників	115

Задача 3

Визначте надлишок або нестачу банківських ресурсів та збалансуйте активи та пасиви КБ за умови, якщо обов'язкові резерви зараховуються на коррахунки НБУ і вважаються активами КБ.

Показники, у. о.	Варіанти	
	1	2
Нерозподілений прибуток	1	2
Кошти на рахунках підприємств	700	1150
Основні засоби	9000	8500
Резерви	1000	1000
Заборгованість за кредитами	600	400
СК	12500	13300
Кошти місцевих бюджетів	5000	4500
Потреба в кредитах	140	-

Вклади фізичних осіб	4800	950
Строкові		
До запитання	450	800
Норма обов'язкових резервів	100	650
За строковими депозитами		
За поточними депозитами	11%	10%
	5%	4%

Задача 4

На підставі наведених даних виберіть найдоцільніший спосіб залучення комерційним банком грошових коштів:

Показники, млн. грн.	1 спосіб	2 спосіб
Доходи банку	50	50
Витрати банку	40	40
Прибуток		
Виплати за борговими зобов'язаннями		
Прибуток до оподаткування		
Податок (25%)		
Прибуток після оподаткування		
Дивіденди за привілейованими акціями		
Чистий прибуток		
Дивіденди за простими акціями		
Нерозподілений прибуток		

- 1 спосіб: Емісія 1 млн. простих акцій, номінальною вартістю 10 грн. (на дивіденди спрямовується 10 % чистого прибутку);
- 2 спосіб: Реалізація на 10 млн. субординованих боргових зобов'язань із купонною ставкою 12 %.

Задача 5

Проведіть загальний та структурний аналіз доходів банку, зробіть відповідні висновки, якщо:

Показники, тис. грн.	Значення
1. Процентні доходи	4708
2. Комісійні доходи	376
3. Результат від торговельних операцій	224
4. Інші операційні банківські доходи	36
5. Інші операційні небанківські доходи	64
6. Непередбачені доходи	7
7. Разом доходів	

Задача 6

Проведіть загальний та структурний аналіз витрат банку, зробіть відповідні висновки, якщо:

Показники, тис. грн.	Значення
1. Процентні витрати	3461
2. Комісійні витрати	302
3. Інші операційні банківські витрати	30
4. Інші операційні небанківські витрати	296
5. Відрахування до резервів	162
6. Непередбачені витрати	9
Разом витрат	

Задача 7

1 депозит: на початку квітня внесено 1000 грн. під 16% річних, через два місяця додатково внесли 1000 грн. Розрахуйте суму, що буде повернена на кінець вересня за умови складних відсотків.

2 депозит: на початку грудня поклали під 18% річних 20000, через три місяці зняли 5000 грн. Розрахуйте суму депозиту на кінець травня.

Задача 8

На початку року НБУ надав кредит комерційному банку в розмірі 10000 грн. під облікову ставку - 10% (повернення відсотків та суми кредиту наприкінці року), КБ залучив депозит - 5000 грн. під 12 % річних на 3 місяці (сплата відсотків щомісячно, повернення суми наприкінці 3-го місяця). КБ надав кредит юридичній особі - 15000 грн. під 20% річних на 6 місяців (сплата відсотків щомісячно, повернення наприкінці строку). Розрахуйте щомісячні грошові потоки, виявіть потребу додаткових фінансових ресурсів (врахувати її у відповідних розрахунках).

Задача 9

На підставі наведених даних виберіть найдоцільніший спосіб залучення комерційним банком грошових коштів:

Показники, млн. грн.	1 спосіб	2 спосіб
Доходи банку	50	50
Витрати банку	40	40
Прибуток		
Виплати за борговими зобов'язаннями		
Прибуток до опода-		

ткування		
Податок (25 %)		
Прибуток після оподаткування		
Дивіденди за привілейованими акціями		
Чистий прибуток		
Дивіденди по простих акціях		
Нерозподілений прибуток		

- 1 спосіб: Емісія 1 млн. привілейованих акцій із ставкою дивіденду 10 % і номінальною вартістю 10 грн.;
- 2 спосіб: Реалізація на 10 млн. субординованих боргових зобов'язань із купонною ставкою 12 %.

Задача 10

На підставі наведених даних виберіть найдоцільніший спосіб залучення КБ грошових коштів:

Показники, млн. грн.	1 спосіб	2 спосіб
Доходи банку	50	50
Витрати банку	40	40
Прибуток		
Виплати за борговими зобов'язаннями		
Прибуток до оподаткування		
Податок (25 %)		
Прибуток після оподаткування		
Дивіденди за привілейованими акціями		
чистий прибуток		
Дивіденди по простих акціях		
Нерозподілений прибуток		

- 1 спосіб: Емісія 1 млн. простих акцій, номінальною вартістю 10 грн. (на дивіденди спрямовується 10 % чистого прибутку);

- 2 спосіб: Емісія 300 тис. привілейованих акцій із ставкою дивіденду 10 % і номінальною вартістю 10 грн. та 700 тис. простих акцій номінальною вартістю 10 грн. (на дивіденди спрямовується 10 % чистого прибутку).

Задача 11

На рахунок в банку 1,2 млн. Банк сплачує 12,5 % річних. Пропонується увійти всім капіталом у спільне підприємство, при цьому прогнозується подвоєння капіталу через 5 років. Чи приймати цю пропозицію?

На вклад у банк у розмірі 1 млн. строком на 5 років банк нараховує 8 % річних. Яка сума буде на рахунок до кінця строку, якщо нарахування % відбувається за схемою простих та складних %: а) щорічно; б) кожні півроку.

Розрахуйте результат, що планується отримати із суми в 2 млн. при розміщенні її в банку на 90 днів, 1 рік, 5 років на умовах розрахунку простих та складних %, якщо річна ставка 15.

Задача 12

Фірма має два варіанти накопичення коштів:

План 1: внесок на депозит у розмірі 500 кожні півроку при умові, що банк нараховує 8 % річних із нарахуванням % кожні півроку.

План 2: щорічний внесок у розмірі 1000 при умові 9 % річних при щорічному нарахуванні %.

Визначте: а) яка сума буде на рахунок через 10 років при реалізації кожного плану, який план більш перспективний;

б) чи зміниться ваш вибір, якщо % ставка в плані 2 буде знижена до 8,5 %.

Задача 13

Розрахуйте майбутню вартість 1000 для наступних ситуацій: а) 5 років, 8 % річних, щорічне нарахування %; б) 5 років, 8 % річних, нарахування % щопівроку; в) 5 років, 8 % річних, щоквартальне нарахування %.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 5, 6, 10, 25, 31-33, 46, 47, 48, 49, 50, 62, 64, 69, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2003. - № 8, 10.
3. Фінанси України. - 2004. - № 12.
4. Фінанси України. - 2006. - № 1, 5, 6, 7.

5. Вісник НБУ. - 2007. - № 11.
6. Фінанси України. - 2008. - № 4, 6.

Групове заняття № 12

Тема 11. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання: фінансова діяльність страхової компанії як суб'єкта господарювання.

Основні терміни і поняття: організаційно-правові форми страховиків, страхова сума, страхова премія, страховий внесок, страхове відшкодування, страховик, страхувальник, ресурси, доходи та витрати страхової компанії, структура страхового тарифу, собівартість страхової послуги; оподаткування страховика.

Питання для обговорення

1. Наведіть основні інтеграційні процеси, що відбуваються на страховому ринку в умовах глобалізації світової економіки.
2. Перелічіть основні проблеми страхового ринку.
3. Розкрийте сутність страхування збитків, депозитів, комерційних ризиків, інших фінансово-інвестиційних операцій.
4. Проаналізуйте статистику страхової діяльності в Україні.
5. Виявіть особливості організаційно-правових форм страховиків в Україні.
6. Наведіть порядок формування прибутку, доходів страхових компаній.
7. Перелічіть особливості оподаткування страховиків в Україні.

Задачі

Задача 1

Ви інвестували 750000 у пенсійний контракт. Пенсійний фонд запропонував умови, згідно з якими певна сума буде виплачуватися щорічно протягом 25 років виходячи зі ставки 15 % річних. Яку суму ви будете отримувати щорічно?

Задача 2

На момент угоди про страхування первісна вартість обладнання складала 50000 грн., знос складав 20 %. Визначте страхову суму та страхову премію при страховому тарифі 10 %.

Страхувальник застрахував це ж саме обладнання у декількох страховиків, причому із страховиком А на суму 40000 грн., із В на суму

35000 грн. Визначте страхову премію при страховому тарифі 10% та страхове відшкодування при настанні страхового випадку.

Яка з угод страхування є більш вигідною для страхувальника?

Задача 3

Страхова компанія у звітному періоді підписала угоди з обов'язкового державного страхування на суму 20000 грн., обов'язкового особистого страхування на суму 30000, обов'язкового страхування майна і відповідальності - 40000 грн. Визначте страхову премію та страховий тариф для кожної з угод, якщо у звітному періоді прийдеться відшкодувати страхову суму 30000, витрати на проведення страхування нормативні, нормативна прибутковість 20% страхового тарифу. На яку суму потрібно підписати додаткову угоду з обов'язкового державного страхування з урахуванням розрахованого тарифу, щоб у звітному періоді отримати прибуток 10000 грн.?

Задача 4

Громадянин бажає придбати пенсійний контракт, за яким він міг би отримати щорічно по 5000 протягом решти життя. Страхова компанія за статистикою визначила, що клієнт зможе прожити приблизно 20 років після виходу на пенсію та встановила 5% річних. Скільки потрібно заплатити за такий контракт, а якщо 8%?

Задача 5

До моменту виходу на пенсію, тобто через 8 років, громадянин бажає мати на рахунку 30000. Для цього він робить щорічні внески. Визначте розмір внеску, якщо банк пропонує 7% річних.

Задача 6

За звітний період страховою компанією було підписано угоди на страхові суми відповідно 30000 і 50000, страхова премія за 1 угодою 5 %, за другою 7 %. Витрати на страхування склали 2500 грн. Валовий дохід від страхування життя фізичних осіб 40000 грн. Страховий внесок від перестрахування ризиків 5000, причому витрати, пов'язані з цією угодою 150 грн. було отримано відсотки за депозитами 1000 грн., сплачено відсотків до банку за отриманий кредит 800 грн., було продано 1500 акцій промислового підприємства за ціною 0,5 грн. кожна, сукупна собівартість яких 500 грн.

Визначте податок на прибуток, якщо згадана компанія є резидентом та нерезидентом.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 7, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 69, 78, 81, 83-88.
2. Фінанси України. - 2003. - № 1, 11.
3. Фінанси України. - 2004. - № 4, 7, 12.
4. Фінанси України. - 2005. - № 4, 5, 8, 11.
5. Фінанси України. - 2006. - № 4, 5, 6.
6. Фінанси України. - 2008. - № 12.

Групове заняття № 13

Тема 11. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання: діяльність небанківських фінансових установ.

Основні терміни і поняття: небанківські фінансові установи, кредитна спілка, кредитне бюро, недержавні (корпоративні, професійні, відкриті, агресивні, консервативні) пенсійні фонди.

Питання для обговорення

1. Наведіть види небанківських фінансових установ (НФУ).
2. Проаналізуйте передумови та причини виникнення НФУ.
3. Проаналізуйте статистику діяльності НФУ України та закордоном.
4. Розкрийте переваги та недоліки, проблеми розвитку НФУ.
5. Що таке кредитні спілки, інвестиційні фонди, франчайзні об'єднання та венчурні організації?
6. Розкрийте значення кредитних бюро для розвитку кредитної системи країни.
7. Охарактеризуйте діяльність пенсійного фонду як учасника фінансового ринку.
8. Наведіть можливі шляхи покращення діяльності небанківських фінансових інститутів.

Задачі

Задача 1

Оцініть ефективність фінансування устаткування на умовах фінансового лізингу. Маючи таку інформацію:

- вартість устаткування - 70 тис. грн.;
- термін експлуатації - 7 років;
- авансовий лізинговий платіж складає 5% від вартості активу;
- регулярний лізинговий платіж становить 15 тис. грн. на рік;

- ліквідаційна вартість устаткування прогнозується в сумі 10 тис. грн.;
- середня ставка % по довгостроковому кредиту складає 16% річних.

Задача 2

Підприємство звернулось у банк із проханням викупити рахунки-фактури (дебіторська заборгованість) на суму 20000 грн. плата за кредит - 32 % річних. Середній темп обороту коштів у розрахунках з покупцем 10 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування 3 %. Розрахуйте оплату за факторинг.

ЛІТЕРАТУРА

1. З переліку рекомендованої літератури: 7, 8, 10, 25, 31, 46, 47, 49, 50, 56, 62, 64, 69, 81, 83-88, 92.
2. Фінанси України. - 2003. - № 2, 3, 8.
3. Фінанси України. - 2004. - № 6, 12.
4. Фінанси України. - 2005. - № 8, 9.
5. Фінанси України. - 2006. - № 5.
6. Фінанси України. - 2007. - № 7.
7. Фінанси України. - 2008. - № 3, 10, 11.
8. Фінанси України. - 2009. - № 5.